

Sammlaren

Tidskrift för forskning om
svensk och annan nordisk litteratur
Årgång 145 2024

I distribution:
Eddy.se

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Berkeley: Linda H. Rugg

Berlin: Stefanie von Schnurbein

Göteborg: Åsa Arping

Köpenhamn: Johnny Kondrup

Lund: Torbjörn Forslid

München: Joachim Schiedermaier

Oslo: Elisabeth Oxfeldt

Stockholm: Anna Albrektson, Thomas Götselius

Tartu: Daniel Sävborg

Umeå: Maria Jönsson

Uppsala: Torsten Pettersson

Zürich: Klaus Müller-Wille

Åbo: Claes Ahlund

Redaktörer: Ingeborg Löfgren (uppsatser) och Tim Berndtsson (recensioner)

Inlagans typografi: Anders Svedin

Bidrag till *Samlaren* insändes digitalt i ordbehandlingsprogrammet Word till info@svelitt.se. Konsultera skribentinstruktionerna på sällskapets hemsida innan du skickar in. Artiklarna i nästa årgång av *Samlaren* kommer att publiceras löpande online, allt eftersom de accepteras. De artiklar som publiceras före december 2025 kommer att ingå i *Samlaren* 2025. Sista inlämningsdag för recensioner är 1 september 2025. *Samlaren* publiceras även digitalt, varför den som sänder in material till *Samlaren* därmed anses medge digital publicering. Den digitala utgåvan nås på: <http://www.svelitt.se/samlaren/index.html>. Sällskapet avser att kontinuerligt tillgängliggöra även äldre årgångar av tidskriften.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfogande som bedömare av inkomna manuskript.

Svenska Litteratursällskapet PG: 5367–8.

Svenska Litteratursällskapets hemsida kan nås via adressen www.svelitt.se.

ISBN 978–91–87666–44–5

ISSN 0348–6133

Printed in Lithuania by
Balto print, Vilnius 2025

klanen. Kanske just därför hade det varit intressant med en positionering i förhållande till detta för all del obsoleta verk. Frågan väcks vad den konflikt som *Individens födelse* så tydligt analyserar spelar för roll i själva utvecklingen av litteraturen, inte som ett tema utan som en bakomliggande orsak. Kan vi överhuvudtaget tänka oss en modern litteratur – en personlig lyrik och en samhällsdebatterande roman – i ett klansamhälle? Eller är själva den litterära moderniteten en produkt av frigörelsen från klanen, vilket i sin tur ger upphov till nostalgiska tillbakablickar och politiskt regressiva fantasier? Och bör detta slags litteratur ses som ett sätt att bearbeta relationen till ett förlorat kollektivt förflutet eller allvarligt menade försök att peka på alternativ till moderniteten? Vad säger detta i så fall om litteraturens (eventuellt historiskt skiftande) funktioner? Lundberg berör dessa frågor i förbigående men de hade förtjänat en mer systematisk utredning, till exempel i bokens alltför rump-huggna avslutning.

I inledningen till denna recension försökte jag ringa in detta verks genre. Man kan konstatera att det hela bildar en ”stor berättelse” av det ofrånkomligt svepande slag som de flesta litteraturvetare i dag skulle dra sig för att skriva. Enskildheter kan säkert ifrågasättas av experter på de enskilda författarskapen eller filologiska områdena. Samtidigt blir det uppenbart att vi har ett behov av detta slags verk, som tar sig an en stor och aktuell fråga och framställer en syntes hellre än ännu en petig analys i en specialisttidsskrift. Det tycks också finnas en publik efterfrågan på historiska framställningar som tar ett helhetsgrepp på utvecklingen fram till nuet för att erbjuda orientering. Litteraturvetarna kan knappast sägas ha svarat upp mot detta intresse. Det är synd, eftersom ett verk som *Individens födelse* visar hur mycket skönlitteraturen har att bidra med i detta perspektiv.

Alfred Sjödin

Middelalderisme i dansk romantisk litteratur, red. Lis Møller, Andreas Hjort Møller, Lea Grosen Jørgensen, Simona Zetterberg-Nielsen & Berit Merete Kjærulff. Aarhus universitetsforlag. Aarhus 2023.

Den romantiska litteraturens passionerade men komplicerade förhållande till det förflutna och det mytologiska har alltid varit ett omdiskuterat ämne, inte minst bland romantikerna själva. Hur historien använts, omformats och diktats har ut-

gjort en viktig metalitterär aspekt av romantikens självreflektion, och har varit föremål för mycket senare forskning. I Norden har fokus ofta legat på romantikernas förhållande till antingen en antik eller en så kallat vikingatida – mer om detta begrepp nedan – motivvärld. En systematisk genomgång av den romantiska skönlitteratur som behandlar medeltida ämnen har dock saknats på skandinaviskt område, vilket är anmärkningsvärt med tanke på den engelska och tyska romantikens stora intresse för en idealiserad medeltid och den forskning som följt på detta område. Men med Lis Møllers, Andreas Hjort Møllers, Lea Grosen Jørgensens, Simona Zetterberg-Nielsens och Berit Merete Kjærulffs kraftsamling *Middelalderisme i dansk romantisk litteratur* är denna brist åtgärdad gällande den danska romantiken.

Middelalderisme i dansk romantisk litteratur är tillkommen inom ett forskningsprojekt gällande framställningar av medeltiden i dansk litteratur under perioden 1750–1850 vid Aarhus universitet, och författarkollektivet bakom boken består av litteraturvetare och litteraturhistoriker. Med sina 520 sidor brödtext är *Middelalderisme i dansk romantisk litteratur* ett omfattande verk, och litteraturförteckningen samt person- och verkregistren behövs givet det stora materialet.

Boken är uppdelad i fjorton huvudsakligen kronologiskt ordnade kapitel med en efterföljande epilog. Varje kapitel fokuserar på ett eller en handfull utvalda författarskap – kända såväl som okända – för att belysa en viss aspekt av den danska (för) romantikens förhållande till medeltiden. Här tas alltså ett ambitiöst helhetsgrepp på ämnet, och det är författarnas ambition ”att utfylde dette tomrum i dansk litteraturhistorieskrivning og dermed gøre dét synligt, der hele tiden burde have været åbenlyst” (s. 13). Detta har de också lyckats med.

Det första kapitlet är kanske det som förtjänar en mest noggrann genomgång, då det på sätt och vis föregriper och summerar många av de senare kapitlens övergripande slutsatser och, inte minst, erbjuder en reflektion kring själva ämnet. Den första fråga som infinder sig är, helt naturligt: vad är ”middelalderisme” och varför ska detta fenomen studeras? Som författarna inledningsvis påtalar är ordet ”[middelalderisme] lidt usædvanligt på dansk som direkte oversættelse af den engelske term *medievalism*, der i de seneste fire-fem årtier har betegnet ’middelalderen efter middelalderen’, det vil sige genopdagelse, genbrug og gentolkning af og fantasier om den europæiske middelalder i en postmiddel-

alderlig tidsalder” (s. 13). Även på svenska verkar en gängse översättning av begreppet saknas, men låt mig för enkelhetens skull föreslå *medeltidism*.

Drömmen om medeltiden (som även är titeln på Umberto Ecos inflytelserika essä om ämnet) var påtagligt stark under 1800-talet och fungerade som en eskapistisk protest mot ”moderniteten, industrialisering, urbanisering og sædernes almindelige forfald” (s. 14). Ironiskt nog blev även den tidiga medeltidistiska konsten trots att den tillkom delvis före den moderna nationalismens framväxt ett vapen för denna; medeltiden framställdes som folklig, nationell och uppbygglig. I den nordväst-europeiska romantiska litteraturen intog medeltiden en särskild plats, och i synnerhet i Danmark var denna tendens framträdande: ”Samtlige danske romantiske digtere og forfattere, som vi kender i dag, plus en hel del, der nu er gået i glemmebogen, skrev tekster inspireret af middelalderen og middelalderdigtningen eller skabte deres eget middelalderunivers.” (s. 19)

I ljuset av detta frågar sig författarna varför så lite uppmärksamhet ägnats åt dansk medeltidism i forskningen. En del av svaret spårar de till den konventionella epokindelning som länge gällt i de nordiska länderna, där vad som i övriga Europa brukar räknas som en medeltid (ca. 500–1500), i Skandinavien styckats upp i hednisk vikingatid och katolsk medeltid. Medan vikingen som gestalt förblev populär, i synnerhet inom nationalistiska kretsar, långt in på 1900-talet (och än idag), har den senare medeltiden fått en svagare politisk laddning de senaste hundrafemtio åren. Vikingatiden har således utgjort ett nostalgiskt topos med idealiskt maskulina och frihetliga konnotationer, medan den senare medeltiden inte sällan kom att framstå som mindre intressant för den protestantiska eftervärlden. Författarna argumenterar dock övertygande för att medeltidismen bör ses som ett samlat fenomen, dels därför att ”[b]åde herhjemme og i resten af Nordvesteuropa gik den gryende interesse i sidste halvdel af 1700-tallet for den tidlige middelalder (vikingetiden) hånd i hånd med genopdagelsen af den senere middelalder og dens litteratur” (s. 21), dels därför att i ”dansk romantik er det snarere undtagelsen end reglen, at forfatterne digtede eksklusivt om enten middelalderen eller den såkaldte oldtid” (s. 22). Genom att studera den danska romantiken utifrån medeltidismbegreppet inplaceras denna litteratur även i en större internationell kontext, där Danmark inte, som det ofta framställts, befann sig i en kulturell periferi med

Tyskland som centrum, utan var en exportnation när det gällde skapandet av bilden av medeltiden.

Genomgående är författarna även måna om att belysa pluraliteten av medeltidism. Medeltidism är inte kopplat till någon enskild ideologi eller bestämmd litteraturform, och den äldre litteraturhistorieskrivning som identifierat medeltidsurmandet med en utpräglad nationell inåtvändhet i eftersvallen av Napoleonkrigen målar således upp en förenklad bild. Tidig dansk medeltidism under 1700-talet skildrar huvudsakligen medeltiden som en mörk och barbarisk epok i kontrast mot samtidens upplysthet, om än med viss respekt för dåtidens förmenta hjältemod och dödsförakt. Frammot 1820–30-talet blir däremot en mer romantiserad och ljus medeltidsbild populär. En generell tendens till ett större intresse för ”oldtiden” under 1700-talet och ett växande fokus på hög- och senmedeltiden frammot mitten av 1800-talet kan också skönjas. Detta är dock grova drag och förenklingar, då danska författare uppvisade stor individualitet och ”gendigtede middelalderen på sin egen vis og med sit eget miks af det lyse og mørke” (s. 27).

Bruket av det förflutna säger i slutändan mer om sin egen tid än om den historia som skildras. Jag har redan nämnt den – aningen förenklade – bilden av medeltidismen som en ”kompensatorisk fantasi, en nostalgisk dröm om svundne danske storhedstider” (s. 30), men medeltidsskildringar nyttjades av flera politiska läger – till exempel såväl motståndare till som försvarare av det danska enväldet – och fyllde en komplex ideologisk funktion. Ständigt återkommande är under alla omständigheter föreställningen om medeltiden som en epok under vilken en dansk folksjäl eller nationalkaraktär, oavsett hur denna ansågs vara utformad, var särskilt framträdande. Medeltiden utgjorde, både historiskt och litterärt, ett tacksamt och så att säga tomt fält, vilket kunde fyllas med samtidens idéer och fantasier.

Avslutningsvis ägnas i kapitel ett en reflektion åt hur forskningsfältet *medieval studies* och *medievalism studies* relaterar till varandra. Författarnas lösning ”er at betragte forholdet mellem middelalderstudier og middelalderisme som et spektrum eller et kontinuum snarere end som en binær modsætning” (s. 32). Det är en nyanserad och diplomatisk hållning som kanske kunde diskuteras utifrån ett mer renodlat historievetenskapligt perspektiv, men som i slutändan blir nödvändigt för att förstå historiskt historieblik, som i sin tur alltid analyseras utifrån växande kunskaper om det förflutna och vår egen tids underförstådda eller rentav

undermedvetna inställning till detta. På så vis framträder medeltiden ständigt i en tredelad optik, där det medeltida källmaterialet (som i sig ofta består i historieskrivning), 1700–1800-talens bruk av det och 2000-talets syn på bådadera samspelar.

Detta alltså om det första av bokens fjorton kapitel. De följande tretton kan tyvärr endast kortfattat behandlas här, mycket beroende på det svåra i att sammanfatta en sammanfattning av hundra års litteraturhistoria. Vart och ett av kapitlen utgör dock en spännande delstudie och både kan och förtjänar att läsas var för sig.

Kapitel två inleder den kronologiska redogörelsen genom att först erbjuda en allmän historisk kontext, inklusive tidigmodern dansk (historisk) forskning kring medeltiden, för att sedan mer ingående diskutera den kosmopolitiska, men framförallt tyskspråkiga, miljön i Köpenhamn under perioden 1750–1770, där inflytelserika namn som Paul-Henri Mallet och en helt ung Friedrich Gottlieb Klopstock rörde sig. Vid denna tid var bilden av forntiden ännu dunkel och tämligen holistisk, så att ingen skarp åtskillnad mellan vad vi idag kallar järnålder och vikingatid förekom. Däremot blev dramer med medeltida eller fornordiska ämnen alltmer populära, även om mytologin eller materialet från de isländska sagorna och Saxo Grammaticus främst nyttjades som staffage i de klassicistiskt tillpassade skådespelen. Redan här, inom den så kallade tyska kretsen i Köpenhamn, började dock medeltiden tas till intäkt för existensen av en särpräglad danskhets, och parallellt med detta växte intresset för danskan som (historiskt) språk.

Kapitel tre och fyra vidareutvecklar denna bild genom djupdykningar i Mallets historiska och Heinrich Wilhelm von Gerstenbergs skönlitterära författarskap. Det konstateras att en balansgång mellan upplysta ideal och en beundran av en upplevd nordisk enkelhet, råhet och tapperhet var utmärkande för medeltidismen vid denna tid. Hos en författare som Peter Frederik Suhm, som vid sidan om sitt värv som historiker var den förste danske författaren att skildra medeltiden i romanform, är idealiseringen mer framträdande. För Suhm, vars romaner var mycket populära vid tiden och bildade en länk mellan 1700- och 1800-talets medeltidsbild, framstod perioden som inbegreppet av en genuint dansk dygdighet som i stora delar gått förlorad i samtiden. Samtidigt drog sig Suhm inte för att avvika från Saxo, som oftast utgjorde hans inspiration, och det är intressant att han i sina romaner ofta ger kvinnorna större agens och låter män-

nen uttrycka en mer 1700-talsmässig känslomhet jämfört med det historiska källmaterialet.

Johannes Ewalds inflytelserika dramer från 1770-talet är ämnet för kapitel fem, och även om det fantastiska draget är tydligt hos Ewald finner vi här tidiga försök att återge en 'historiskt korrekt' vikingatid. Birgitte Boye, Ewalds samtida, går i sin medeltidism över en gräns för det litterärt möjliga och ritar upp en ny, i det hon använder det förflutna som en mytologisk parallell till dagens Danmark, så att samtiden speglas i forntiden. Hon utövar dock härigenom ingen maktkritik utan snarare panegyrik, vilket inte förvånar med tanke på det rådande enväldesstyret. Här, i kapitel sex, diskuteras även Jens Baggesens kontroversiella opera *Holger Danske* från 1789. I den hätska debatt *Holger Danske* utlöste rymts mer än en medeltidism, som kunde vara såväl internationalistisk som nationell och skiljer sig från vikingaromantiken hos Ewald och Boye, vilka saknar Baggesens mångtydighet och ironi. "At middelalderismen er blevet politiseret, ses meget tydeligt af Holgerfejden. Efter Holgerfejden bliver meget af den litteratur, som genskriver middelalderen, mere aktivistisk og identitetspolitisk, om man vil, idet den begynder at befatte sig med den nærmere højmiddelalder og med politiske spørgsmål, der var brændende aktuelle i tiden." (s. 196) Kapitlet lyfter även fram den franska revolutionens (inledningsvis positiva) mottagande i Danmark och innehåller en givande diskussion om tidens syn på förhållandet mellan kung och 'folk', där föreställningar om en specifikt nordisk eller dansk *frihet* var tongivande.

Kapitel sju och åtta upptas till stor del av den danska romantikens förmodligen främsta namn, Adam Oehlenschläger. Här visas också att jämte den norröna litteraturen tilldrog sig de (sen)medeltida folkvisorna, som i regel uppfattades som äldre än vad de i själva verket är, alltmer uppmärksamhet under andra halvan av 1700-talet, för att sedan populariseras genom Oehlenschlägers tidiga diktverk. Förutom deras historiska värde blev folkvisorna, med inflytande från den tyske filosofen Johann Gottfried Herder, även uppskattade för vad som sågs som deras förmåga att uttrycka det danska folkets karaktär. Oehlenschlägers tidiga verk utgör engagerade försök att levandegöra och psykologisera både historiska och mytologiska personer, och han förblev livet igenom "fast i troen på, at man skulle idealisere, aktualisere og løsrive sig fra det historiske materiale for at skabe noget nyt og originalt" (s. 296). Här ser vi således den egentligt ro-

mantiska synen på konsten och dess relation till det förflutna träda fram; en högre, poetisk sanning kan uppnås just genom ett fritt förhållande till källorna.

Kapitel nio sticker i positiv bemärkelse ut något i boken då det ägnar B.S. Ingemanns medeltidistiska produktion från 1810-talet en genre-teoretisk diskussion. Ingemann författade senare i livet utpräglade historiska romaner, men tidiga verk såsom *De sorte Riddere* från 1814 befinner sig inom vad man skulle kunna kalla för *fantasy*-litteratur. I detta sammanhang utvecklas alltså de teoretiska perspektiven och vi får en bredare bild av vad medeltidism kan innebära.

Folkvisor och romansdiktning återvänder i kapitel tio, och här beskrivs även den egentliga litteraturhistorievetenskapens framväxt under 1800-talets första hälft. Kapitel elva är däremot helt ägnat åt den inflytelserike och polyhistoriske N.F.S. Grundtvig. Grundtvigs inflytande på dansk romantik och medeltidism kan knappast överskattas, trots att han själv inte kan räknas som "ærkeromantiker" (s. 364), och gränsen mellan hans akademiska och mer kreativa skrivande ständigt var flytande. För Grundtvig var ambitionen att återförtrolla samtiden med det förflutnas och mytologins hjälp särskilt viktigt, och i *Nordens Mytologi* (1808) framför han i princip mentalitetshistoriska argument för det fornordiska materialets värde. Hans egna dikter i den tredje delen av verket fyller därför en metapoetisk funktion; med dessa ville han bidra till att återföra det danska folket till dess forntida styrka.

Vi återvänder till Ingemann i kapitel tolv, där dennes senare historiska romaner relateras dels till inspirationskällan Walter Scott och dels till föregångaren Suhm. I Ingemanns romaner förekommer förvisso fantasiväsen ur folktron, men han eftersträvar alltjämt en psykologisk realism och den blandning av hedniskt och kristet som kännetecknar texterna syftar till att återge föregående generationers föreställningsvärld och minnen. Kapitel tretton tar däremot ett större perspektiv på den politiska situationen i landet under 1830-40-talen, med ökad polarisering och en enväldskritisk liberalism på stark frammarsch. Den medeltidistiska litteraturen lånade sig väl "til at bære politiske overvejelser, både fordi handlingen var hensat til middelalderen og middelalderens monarki, og litteraturen derved kunne omgå samtidens forbud mod at kritisere kongen og regeringen, men også fordi middelalderen var en tid, hvor 1800-tallets forfattere fandt politiske elementer, som de anså som ideale, såsom ideer om den oprindelige bondefrihed, fol-

kets ret til at tale frit på tungen, retten til at vælge sin konge samt spæde forsøg på at etablere lovgivning, som gjaldt for alle landets indbyggere" (s. 437). Vid denna tid blev även nationalismen tongivande, men intressant nog markerar denna ideologisering av medeltidismen också något av dess svanesång. Som påpekas i det fjortonde och sista litteraturhistoriska kapitlet intar medeltiden som litterärt ämne en betydligt mindre roll efter omkring 1850.

Den avslutande epilogen summerar bokens övergripande slutsatser på ett koncist vis och understryker återigen att vi alltid talar om medeltidism i plural, såväl under romantiken som idag. För att illustrera detta och de romantiska medeltidismernas fortsatta inverkan på kulturen väljer författarna "fem figurer eller grupper af figurer, som det 18. og 19. århundrede gjorde ikoniske", nämligen "vikingen [...] Odin og Thor, skjoldmøen, Holger Danske og Hamlet samt elverkongen og hans datter" (s. 494). Dessa följs sedan in i vår nutid och deras många omtolkningar och framställningssätt jämförs med romantikens. Här förs även en kortare diskussion kring det faktum att vi idag kan tala om en sorts oundviklig "neomiddelalderisme", eftersom vi omöjligen kan skapa våra egna medeltidism utan att redan vara influerade av romantikernas: "Set med de briller er vores egen tids middelalderisme i vidt omfang en neomiddelalderisme, der ikke kan undslippe arven fra den romantiske drøm om middelalderen – hvad enten den forholder sig bekræftende eller negerende til denne arv." (ibid.)

Middelalderisme i dansk romantisk litteratur är ett kraftprov som presenterar, diskuterar och problematiserar ett rikt och omfattande material. Som författarna är nogga med att understryka rör det sig givetvis endast om ett urval av texter, men detta urval är så pass stort att en övertygande och djuplodande blick på den danska romantikens medeltidism utan tvivel tillhandahålls läsaren. Till de många citerade verken kommer även en uppsättning illustrationer, som även om de i en del fall är hämtade från senare delen av 1800-talet förmår konkretisera hur medeltidism i hög grad är en fråga om estetik. Kanske hade urvalsprincipen gällande texturvalet kunnat skrivas fram tydligare, vilket hade varit särskilt intressant när idag bortglömda författare ställs mot kanoniserade namn som till exempel Oehlenschläger, men bredden av verk skapar hursomhelst en mångbottnad förståelse av ett i sig spretigt litterärt fält.

Boken genomsyras av intressanta analyser av så-

väl själva litteraturen som medeltidismen som fenomen. I detta avseende är kapitel ett och epilogen de mest givande avsnitten, men ett analytiskt perspektiv är hela tiden närvarande, utan att författarna för den skull tar sig an materialet utifrån en bestämd teoretisk ingång. Just det litteraturvetenskapliga perspektivet är i varierande grad framträdande, där, som sagt, kapitel nio är extra spännande eftersom det väger in (genre)teoretiska frågeställningar som annars endast flyktigt behandlas i boken. Att *Middelalderisme i dansk romantisk litteratur* trots det stora anspråket lyckas teckna en lång och komplex historia på ett lättfattligt sätt är naturligtvis en bedrift, men väcker också frågor om hur boken ska läsas och vem som är den tilltänkta läsaren.

Tillkommen som resultatet av ett forskningsprojekt och utgiven på ett universitetsförlag är det tillsynes givet att boken riktar sig till en huvudsakligen akademisk publik. Samtidigt är det uppenbart att en större läsande allmänhet kan ha glädje av detta verk. Notapparaten är ytterst liten (endast 41 noter i hela boken), men hänvisningar anges löpande inom parentes och både äldre och nyare forskning refereras. Boken är lättläst och ofta underhållande. De teoretiska reflektionerna är betydande men kräver inga särskilda förkunskaper och förhållningssättet till framförallt den äldre forskningen är kritiskt, utan att författarna förlorar sig i en långtgående metadiskurs. *Middelalderisme i dansk romantisk litteratur* uppvisar således ett populärt tilltal och *introducerar* lika mycket som det *analyserar* ämnet.

Faktum är att boken nog fungerar bäst för den redan intresserade men endast ytligt insatte läsaren. Läst från pärm till pärm blir de många, långa och förvisso noggranna handlingsreferaten emellanåt något tröttande, i synnerhet som de anförda verken ofta behandlar samma mytologiska eller historiska ämnen, och förmodligen kan boken användas närmast som en encyklopedi. Den som känner till ett författarskap eller ett verk kan enkelt slå upp detta och få sig en professionellt kommenterad presentation. Däremot kan den som önskar sig en riktigt inträngande undersökning bli en smula besviken, även om det givetvis vore omöjligt för ett översiktsverk av denna typ att ägna varje text eller aspekt en djupdykning. Kanske kan detta illustreras utifrån personregistret, som alltså inte innehåller mytologiska och fiktiva gestalter, men inte heller namnen ur den tidigare forskningen och teoriapparaten. Med tanke på deras återkommande roll i litteraturen hade det varit behändigt om även myto-

logiska och fiktiva gestalter såsom Oden, Tor eller Holger Danske inkluderats i registret. Angående tidigare forskning kan exempelvis Benedict Andersons *Imagined Communities* nämnas då den utgör en viktig utgångspunkt för bokens nationalismdiskussion, medan Anderson däremot saknas i registret. Urban Josefssons avhandling *”Det romantiska tidevarvet”. De svenska romantikernas medeltidsuppfattning* (2002), som torde utgöra den närmaste motsvarigheten till föreliggande bok, saknas vidare i litteraturförteckningen, vilket är synd då *Middelalderisme i dansk romantisk litteratur* gör flera utblickar mot övriga Norden.

Gällande de (huvudsakligen tyska) poeter och filosofer som utövade så stor inverkan på den danska romantiken kan sägas att Herder och Friedrich Schlegel återkommer på flera ställen, medan andra namn, såsom Fichte och Hegel, inte nämns alls. Schelling förekommer endast vid ett par tillfällen och Schiller endast en gång, och då utan explicit referens till dennes dikt ”Die Götter Griechenlandes”, trots att denna uppenbart är relevant i sammanhanget (s. 272). Samtidigt spelar Goethes ”Erlkönig” en framträdande roll, vilket ger ett aningen splittrat intryck. Att många av de danska romantikernas mest betydande inspirationskällor, inte minst vad gäller deras historiesyn, får en sådan undanskymd plats är beklagligt med tanke på att författarna i övrigt gör ett mycket bra jobb med att placera in litteraturen i en idéhistorisk kontext. Här visar sig den kanske omöjliga dubbla balansgången mellan att diskutera medeltidism *och* romantik, samt mellan att stimulera en liten men redan införstådd forskarpublik *och* nå ut till en vidare läsekrets. Ovanstående ska egentligen inte ses som en kritik, utan snarare som en indikation på hur mycket mersmak verket ger.

Middelalderisme i dansk romantisk litteratur är en välkommen, betydande och givande forskningsprestation. Den mer översiktliga och i någon mening populära presentationsformen är i slutändan bokens förmodligen främsta fördel; den kan, och bör, läsas av alla som har det minsta intresse av hur det förflutna används och omdiktats i samtidens skiftande syften. *Middelalderisme i dansk romantisk litteratur* utgör en storartad exposé över ett fascinerande ämne, som trots dess komplexitet tillgängliggörs på ett intresseväckande sätt. Med all rätt har denna bok satt en standard för nordisk medeltidismforskning under många år.

Casper Virkkula